



הכנסת היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין: 118898-2022)
ירושלים, י"ז באב התשפ"ב
14 באוגוסט 2022

לכבוד
עו"ד גונן בן יצחק
גונן בן יצחק – משרד עורכי דין

שלום רב,

הנדון: דיווח ראש הממשלה לראש האופוזיציה סימוכין: פנייתך ליושב ראש הכנסת מיום 29.7.22

פנייתך ליושב ראש הכנסת, חה"כ מיקי לוי, הועברה אלי ואני מתכבדת להשיבך:

1. בפנייתך אתה טוען כי סעיף 13 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 (להלן – **חוק הכנסת**) שמטיל חובה על ראש הממשלה להזמין לפי הצורך, ולא פחות מפעם בחודש, את ראש האופוזיציה ולעדכן אותו בענייני המדינה, מטיל את אותה חובה גם על ראש האופוזיציה ושהימנעות ראש האופוזיציה מלהיפגש עם ראש הממשלה מהווה פגיעה במעמדו של ראש האופוזיציה ויש בה כדי לפגוע ביסודות השיטה הדמוקרטית בישראל. תוך שנטען על ידך כי פגיעה זו נעדרת בסיס חוקי ומנוגדת לכוונת המחוקק.
2. כן ביקשת מיושב ראש הכנסת להבהיר לראש האופוזיציה, חה"כ בנימין נתניהו, כי קיום חובתו לקיים את פגישת העדכון עם ראש הממשלה מהווה פגיעה בחוק הכנסת ובמעמדה של הכנסת.
3. סעיף 13 לחוק הכנסת קובע כי "ראש הממשלה יזמין לפי הצורך, ולא פחות מאשר פעם בחודש, את ראש האופוזיציה ויעדכן אותו בענייני המדינה".
4. מבחינת ההיסטוריה החקיקתית עולה, בניגוד לנטען בפנייתך, כי כוונת המחוקק לא הייתה לחייב את ראש האופוזיציה להיפגש עם ראש הממשלה. ונפרט.
5. סעיף 13 האמור נחקק במסגרת תיקון מס' 8 לחוק הכנסת ובדברי ההסבר להצעת החוק, שהייתה הצעת חוק ממשלתית, נכתב "בצד מנגנוני הבקרה הקיימים היום לכנסת על פעילות הממשלה, מוצע למסד ולחזק את מעמד ראש האופוזיציה; גם בהעדר חוק, קיים נוהג של פגישות עדכון ודיווח של ראש הממשלה לראש הסיעה הגדולה שאינה מיוצגת בממשלה, ברם הדבר נעשה בהתאם לרצונו של ראש הממשלה, בלי שמוטלת עליו חובת דיווח תקופתי." ובהמשך נכתב "מוצע למסד את הנוהג הקיים של עדכון... כל אלה יתרמו לחיזוק הבקרה שמפעילה הכנסת על הממשלה".
6. דברי ההסבר מחזקים את ההבנה שהחובה לעדכן את ראש האופוזיציה מוטלת על ראש הממשלה ושסעיף 13 נועד לקבע חובה זו ולא להותירה עוד כנוהג ולפי בחירתו או נוחותו של ראש הממשלה.
7. בעת הכנת הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית בוועדת הכנסת ביקש חה"כ עוזי לנדאו לשנות את המילה "יזמן" ל"יזמין" או ל"ייפגש". חה"כ לנדאו שהצעת חוק שלו שולבה בהצעת החוק הממשלתית אמר "זה לא רק בענייני המדינה, זה לא חד-סיטרי, אלא יחליף דעות. חשוב לי כאן העניין הדו-צדדי. אני רוצה שראש האופוזיציה, גם במהלך ההתייעצויות, ובניסוח החוק, יקבל מעמד שיש לו את האפשרות להציג את עמדתו, ויאזינו לו."

8. חה"כ ראובן ריבלין הוסיף "אין כל ספק שכוונת המחוקק היא החובה של ראש הממשלה לעדכן את ראש האופוזיציה. אני חושב שראש הממשלה צריך לעדכן את ראש האופוזיציה..." ובהמשך אומר חה"כ ריבלין "...עדכון אצל שני אנשים ברמה כזאת, זו כן שיחה. אם אתה מחייב אותו להיוועץ - - ", וחה"כ לנדאו משיב לו "לא להיוועץ, אלא להחליף דעות. אני רוצה שיהיה שם משהו מהדיאלוג."

9. לדברים אלה השיב יושב ראש ועדת הכנסת, חה"כ סאלח טריף, "...מדובר בראש ממשלה וראש אופוזיציה, ואלה לא שני ילדים קטנים. הכל ייתכן היום, וצריך להשאיר אופציה לשניהם להחליט שהם לא מקיימים את העדכון החודשי. צריך לחשוב על זה ששניהם מסכמים על כך." לכך התייחס עו"ד יהושע שופמן ממשרד המשפטים שאמר "לכן נכתוב יזמין ולא ייפגש" ולכך משיב חה"כ טריף "אבל אתה משאיר את האופציה האחת הזאת לראש האופוזיציה, ויכול להיות מצב שאני ראש האופוזיציה לא רוצה ללכת, כי אני לא רואה טעם בעדכון. הכוונה שלנו היא שהאקט הזה הוא לא עניין פוליטי מחאתי, או לחייב מישהו לפגוש מישהו. לכן, אני חושב שאם בקטע הזה יש חובה חוקית שאחת לחודש ייפגשו, ואם שניהם החליטו שלא ייפגשו, למה להעמיד אותם בפני מצב כזה שהם לא מקיימים את לשון החוק?". לכך השיב חה"כ ריבלין "יזמן זו מילה שאומרת שיש סמכות שמזמינה אותך, ואתה חייב לבוא. יזמן זו מילה שמשמעותה פגישה. פגישה יכולה להיעשות רק בין שני אנשים, כלומר MEETING. לכן הוא מזמין את הצד שני, ואם הצד השני לא רוצה לבוא, הוא לא בא, אבל ראש הממשלה מקיים את חובתו להזמין אותו פעם בחודש, וזה הדבר שנובע מהמילה יזמן."

10. גם בדיון בקריאה השנייה ובקריאה השלישית אמר חה"כ ריבלין "...אני בהחלט רואה בחיוב רב הפיכת נוהג למנהג והפיכת מנהג לחוק. בהחלט יכול להיות מצב, כאשר המתחים הולכים וגוברים, שראש ממשלה, מתוך כעס כזה או אחר או מתוך רצון שלא לקדם את מעמדו של ראש האופוזיציה, מתעלם מראש האופוזיציה. בעיקר בעידן הבחירה הישירה, גברתי היושבת-ראש, ראש ממשלה פעמים רבות ישקול אם להזמין את ראש האופוזיציה בלשוננו, מהטעם הפשוט שהוא יאמר: למה לי לעשות לו upgrading? למה לי להתייחס אליו? ... לכן, חשוב מאוד, כאשר ראש ממשלה לא רוצה להתייחס לראש האופוזיציה מטעמים שאינם טעמים ענייניים, למסד את העניין הזה בחוק... אחרי מסורת שהתפתחה במשך 50 שנה, חשוב מאוד שאנחנו נותנים למעמד הזה מעמד רשמי..." בדברי הסיכום אמר חה"כ טריף "...אבל חשוב מאוד שבמצב הנוכחי, כשיש נושאים לאומיים ממדרגה ראשונה, ראש האופוזיציה, שייבחר, יוכל לקבל עדכונים שוטפים, ויהיה לו מעמד ציבורי וחוקתי..."

11. ממכלול הדברים עולה כאמור כי לעיני חברי הכנסת עמד הרצון לקבע את הנוהג ולחייב את ראש הממשלה לעדכן את ראש האופוזיציה בענייני המדינה, כאשר המילה יזמן שהחליפה את המילה יזמן נועדה לאפשר דווקא גמישות, כפי שציין למשל בדוגמאותיו חה"כ טריף.

12. סעיף 13 לחוק הכנסת מטיל כאמור חובה שמטרתה לחזק את מעמד ראש האופוזיציה מול ראש הממשלה. אם ראש האופוזיציה בוחר שלא לממש את זכותו - שהיא הפועל היוצא של החובה, העניין נתון לשיקול דעתו ואין בכך כדי לאיין את חובתו של ראש הממשלה. בחירה זו נתונה כמובן לביקורתו של הציבור.

בכבוד רב,

שגית יזן

שגית אפיק

העתק:

חבר הכנסת מיקי לוי, יושב ראש הכנסת